

Succesvolle aanpak Enschede van Marokkaanse probleemjeugd

De gemeente Enschede heeft haar problemen met Marokkaanse jongeren opgelost. De stad heeft er dan ook geen behoefte om aan te sluiten bij het convenant dat 22 'Marokkanengemeenten' eind vorig jaar sloten.

'We gaan geen geld vragen voor een probleem uit het verleden', zegt wethouder Ed Wallinga. Enschede heeft de minister van Wonen, Wijken en Integratie in maart vorig jaar uitvoerig geschreven hoe het de Marokkaanse probleemgroep de afgelopen decennia tegemoet is getreden en heeft via het ministerie haar expertise aangeboden aan andere gemeenten. De Twentse stad kampte eind jaren tachtig met een forse oververtegenwoordiging van Marokkaanse jongens in de misdaadstatistiek. Met een zeer intensieve aanpak heeft de gemeente daarin een 'trendbreuk' tot stand gebracht. 'De Enschedese Marokkaans-Nederlandse jongeren zijn sinds 2000 niet meer dan gemiddeld betrokken bij criminaliteit of overlast. Ook op het gebied van participatie, werk en scholing is het beeld in Enschede aanzienlijk gunstiger dan elders in het (westen van het) land', zo schreef het voormalig 'Marokkanenteam Enschede' aan de minister. Kern van de aanpak in Enschede is het aanknopen van hechte relaties met de Marokkaanse bevolkings-

groep en een individuele benadering van de overlastgevendende jongeren. 'Als je vertrouwen wil krijgen moet je het ook geven', aldus PvdA-wethouder Wallinga. 'Wij zijn er vanuit gegaan dat de Marokkaanse ouders dit probleem óók wilden oplossen, dat we dus gezamenlijke belangen konden formuleren. Die Marokkaanse ouders willen die ellende met hun kinderen ook niet. Ze waren dolblij dat wij daadwerkelijk optraden', aldus de bestuurder.

PROVOCEREN Het draait volgens Enschede om een combinatie van repressie en dialoog. 'Alléén maar hard optreden werkt gewoon niet. Ook wij treden op tegen gedonder op straat, maar het mag niet het enige antwoord zijn. Dan krijg je escalatie. Die Marokkaanse jongens slagen er uitstekend in om de Nederlandse maatschappij te provoceren. Ze zoeken bewust de confrontatie, ze verkennen de grenzen in het publieke domein. Daar moet je dus verstandig mee omgaan en je als samenleving niet laten provoceren. Vergelijk het maar met belletje trekken: als je je voortdurend laat opnaaien wordt het voor de ander alleen maar leuker.' In de brief aan het ministerie beschrijft Enschede gedetailleerd hoe de aanpak tussen 1990 en 2001 er uitzag. In de eerste fase zette de gemeente, met de politie in een voortrekkersrol, alle betrokken

MARCEL VAN DEN BERGH / HH

partijen - zo'n twintig in totaal - aan tafel: maatschappelijk werk, jeugdhulpverlening, verslavingszorg, Openbaar Ministerie, kinderrechters, reclassering, jongerenwerk, Arbeidsbureau en dergelijke. Vervolgens werden alle Marokkaanse jongeren met politiecontacten in kaart gebracht en benaderd. Met zo'n 250 Marokkaanse families werd contact gelegd, om hun vertrouwen te winnen en om inzicht krijgen in de Marokkaanse gemeenschap. Wallinga: 'Wie zit er in welke jeugdgroep? Waar gaan ze naar school? Hoe wonen ze? Wat doen hun ouders? Hoe verhouden de jeugdgroepen zich onderling, dat soort zaken.' In september 1994 werden twintig criminele Marokkaanse jongeren opgepakt, hetgeen een schok teweegbracht onder de Marokkaanse bevolkingsgroep. In 1995 werd een bijeenkomst georganiseerd met tweehonderd Marokkaanse ouders. 'Dat was het kantelpunt. Marokkaanse ouders kwamen tot het inzicht dat hun bijdrage noodzakelijk was', aldus de beschrijving in de brief aan de minister. In de vijf daaropvolgende jaren werden de Marokkaanse jongeren met Justitiecontacten één voor één aangepakt, begeleid en waar mogelijk aan opleiding of werk geholpen. 'Een minutieuze aanpak, intensief maar effectief', aldus Enschede. 'We hebben al die jongens onder het vergrootglas gelegd: wat is het probleem en wat is er nodig in dit geval, qua repressie maar ook qua hulp?'

Enschedese jongeren op de 'Basis Fun Beurs'. Jongeren moeten hierdoor interesse krijgen in andere zaken dan rondhangen op straat.

zegt Matthie Kroezen, indertijd projectleider namens de politie. 'Ik vat de werkwijze samen als: niet hard, wel streng, en consequent maar hulpvaardig. Zo was in het hoofdbureau van politie in die tijd een permanent bemand inlooppunt voor die Marokkaanse jongeren waar ze terecht konden als ze problemen hadden, bijvoorbeeld met discriminatie.'

HARDE KERN 'Maar repressie speelde ook in deze fase nog een belangrijke rol', blikt wethouder Wallinga terug. 'De groep is mede daardoor uiteengevallen. We zagen dat een deel van de harde kern zijn bieren pakte in Enschede. We zaten hen hier te dicht op de huid en ze vertrokken naar de grote steden in het westen. We hebben niet al die jongens in het gareel gekregen, maar wél in deze stad.' De gezinnen waar de Enschede radraaiers uit voortkwamen kregen in die jaren opvoedingsondersteuning en onderwijsvoorlichting, in eigen taal en in gescheiden groepen voor mannen en vrouwen. De Marokkaanse zelforganisaties kregen subsidie op basis van aantallen aanwezigen bij de bijeenkomsten, hetgeen resulteerde in grote opkomsten. Tijdens de bijeenkomsten kwam 'tot dan toe verborgen problematiek

ADVERTENTIE

GEZOCHT!

Lid van de Commissie van Advies

WSW
waarborgfonds sociale woningbouw

Zie de advertentie verderop in dit nummer.

BESTUURSRECHT NOODJEUGDHONK

B en W van Zeist kunnen een tijdelijke ontheffing verlenen voor een jongerenontmoetingsplek als zij aannemelijk maken dat aan die plek geen behoefte meer bestaat als de ontheffingstermijn voorbij is.

In het Zeister winkelcentrum De Clomp zorgen jongeren voor overlast. De gemeente wil die beteugelen door een 'vaste ontmoetingsplek' in te richten in een gebouwtje waarin nu nog buitenschoolse opvang Kind & Co zit. Kind & Co moet uiterlijk 31 augustus 2013 dit gebouw uit, maar mag blijven zitten zo lang er geen alternatief onderkomen is.

De gemeente wil alvast een noodgebouw naast Kind en Co neerzetten. Dat komt aan de rand van het zogenoemde Koppelveld, dat tussen het winkelcentrum en woonwijk Brugakker in ligt. Daar spelen veel kinderen van tussen de vier en twaalf. Bewoners van Brugakker vrezen dat de jongeren de kinderen van het veld zullen verdrijven en voor overlast zullen zorgen in hun wijk. Medio 2009 verlenen B en W - op grond van artikel 3.22 van de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) - een tijdelijke ontheffing voor het noodgebouw, dat in strijd is met het bestemmingsplan.

BewonersPlatform Brugakker wil een andere locatie en neemt de ontheffing onder vuur. De voorzieningenrechter zet er inderdaad een streep door. Want een tijdelijke ontheffing kan alleen worden verleend bij een tijdelijke behoefte, die niet meer bestaat als de ontheffingstermijn is verstreken. Maar er zal dan nog steeds behoefte bestaan aan een ontmoetingsplek voor jongeren in deze wijk.

B en W van Zeist vinden deze uitleg van de Wro te beperkend vergeleken met de tijdelijke-vrijstellingsbevoegdheid uit de oude wetgeving. De Raad van State geeft het college min of meer gelijk. Met de invoering van de tijdelijke-ontheffingsbevoegdheid heeft de wetgever de tijdelijke-vrijstellingsbevoegdheid niet willen beperken. De noodopvang voor jeugd voorziet net als een noodwinkel in een tijdelijke behoefte, in afwachting van definitieve huisvesting. In principe is een tijdelijke ontheffing voor een ontmoetingsplek mogelijk.

Toch hadden B en W de tijdelijke ontheffing volgens de Raad van State niet mogen verlenen. De Wro stelt namelijk als eis dat 'aannemelijk' is dat er geen behoefte meer bestaat aan de tijdelijke voorziening als de termijn is afgelopen. Het is echter onvoldoende zeker dat Kind & Co tijdig zal kunnen verhuizen. Daarom heeft het Zeister college onvoldoende gemotiveerd dat de behoefte aan het noodgebouw stopt bij afloop van de ontheffingstermijn.

De uitspraak wijkt subtiel af van het rechtbankvonnis. Maar de gemeente Zeist is juist blij dat nu duidelijk is dat je met artikel 3.22 'een tijdelijke vergunning mag verlenen voor een permanente behoefte'. Daarom is de uitspraak 'van wezenlijk belang voor alle Nederlandse gemeenten' die zich afvragen of dit mag.

De bewoners van Brugakker kunnen blij zijn dat de gemeente de locatie Koppelveld gaat 'heroverwegen'. 'Daarin kunnen de door bewoners aangedragen alternatieven een rol spelen.'

Vindplaats: LJN BL7731

naar voren in individuele gesprekken'. Na verloop van tijd namen de bestuursleden van de zelforganisaties zelf de rol op zich van doorverwijzers tussen gemeenschap en hulpverlening.

De Marokkaanse jongeren mochten, 'aansluitend bij hun groepscultuur', zelf een jongerensoos opzetten, ondersteund door straathoekwerk en 'onder voorwaarde van tegenprestaties'. De Marokkaanse ouders werden betrokken bij de sollicitatieprocedure van de - eveneens Marokkaanse - jongerenwerker. Uiteindelijk begon de bal de goede kant op te rollen, blikt wethouder Wallinga terug. 'Het heeft een fikse investering gekost, maar andere gemeenten zijn veel geld kwijt aan jarenlange repressie.'

Projectleider Kroezen: 'Het was een zaak van hele lange adem. Het heeft ons 5 jaar van vallen en opstaan ge-

kost voordat we een relatie hadden opgebouwd en de balans hadden gevonden.'

De oplossing is te vinden, zo schreef het voormalige Marokkanenteam dan ook aan de inmiddels afgetreden minister Van der Laan, 'in een verandering van de intrinsieke motivatie van Marokkaans-Nederlandse ouders en jongeren. Dit inzicht kan niet afgedwongen worden'. Kroezen: 'Er is nu een relatie vanuit de overheid met de Marokkaanse gemeenschap en we hebben de achterstanden weggewerkt, met name op het gebied van onderwijs. Daarmee hebben we de oorzaken weggenomen die er voor zorgden dat er steeds nieuwe lichtingen probleemjongeren ontstonden.'

Sjors van Beek

Zie ook de reportage over Roermond vanaf pagina 24.

SUCCES IN CIJFERS

De Enschede claim van succes wordt - in ieder geval wat de criminaliteit betreft - gestaafd door cijfers. Enkele weken geleden werd een ranglijst openbaar van gemeenten naar 'ernst van hun Marokkanenprobleem'. De lijst is opgesteld door de KLPD (Korps Landelijke Politiediensten) op basis van aantallen criminele Marokkanen in een plaats in 2007. Op die 'ernstladder' neemt Enschede de vijftigste plek in. In omvang van Marokkaanse bevolkingsgroep is Enschede (156 duizend inwoners) een middenmoter: in 2009 telde de stad 2148 inwoners van Marokkaanse afkomst, waarmee het landelijk de 29e plek bezet. Ook qua aantallen jonge Marokkanen (15-25 jaar) neemt Enschede met 369 personen de 29e plaats in.

STEKELIGE BRIEF

De briefwisseling tussen Enschede en het ministerie is - van Enschedese zijde - stekelig van teneur. Refererend aan de kabinetsbrief van 30 januari 2009 over de Marokkanenproblematiek schrijft het voormalige Enschedese Marokkanenteam: 'Als ervaringsdeskundigen met deze materie uiten wij onze bezorgdheid over de inhoud van deze brief en de daarin beoogde aanpak.' Wat volgens Enschede 'zeker niet tot succes zal leiden is de naar ons gevoel paternalistische toon van de brief. Hij wemelt letterlijk van het woord "moeten". Deze toon zal naar onze ervaring eerder een houding van verzet dan van motivatie en participatie bevorderen. Er wordt nauwelijks verbinding gezocht met zowel de belevingswereld als de onmacht van Marokkaans-Nederlandse ouders'. Te veel wordt ervan uitgegaan dat 'gewenst gedrag van Marokkaanse jongeren en hun ouders op een of andere wijze wel afgedwongen kan worden.'

In zijn antwoord schrijft de inmiddels afgetreden minister Van der Laan dat het kabinet de problemen niet alleen via de weg van het 'moeten' wil aanpakken. 'Het kabinet meent een balans gevonden te hebben in het stellen van grenzen enerzijds en het bieden van perspectieven anderzijds'. Het opbouwen van een vertrouwensrelatie, waar Enschede voor pleit, kan ook door middel van gezinsmanagers en straatcoaches, denkt Van der Laan. Hij stelt de beschrijving van de Enschede aanpak graag ter beschikking aan andere gemeenten, zo besluit hij zijn brief.